

DOI: [10.32702/2307-2156-2020.11.102](https://doi.org/10.32702/2307-2156-2020.11.102)

УДК 336.22(075.8)

С. Г. Овчар,
здобувач Національний університет цивільного захисту України
ORCID: 0000-0001-8357-2028

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРИ ВИРІШЕННІ ПРОБЛЕМ ОПОДАТКУВАННЯ ТА ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ

S. Ovchar
postgraduate student of the National university of civil defence of Ukraine

STATE REGULATION IN SOLVING PROBLEMS OF TAXATION AND STATE TAX POLICY

Запропоновано застосовувати систему прогресивного оподаткування, коли береться до уваги розмір сім'ї та тип одержуваних доходів. Для досягнення «найменшої сукупної жертви» він вважає за необхідне введення різних податкових преференцій при справлянні прибуткового податку - початкові знижки, які передбачають виключення мінімального доходу, рівного прожитковому мінімуму для платника податків і тих, хто знаходиться на його утриманні; скорочуються (які прагнуть до нуля) пільги-відрахування, скасовує в процесі збільшення доходу; певні знижки, що зберігаються в будь-якому випадку; податковий кредит, що дозволяє зберігати постійну суму в установленому розмірі. Визначено, що прихильники теорії економіки пропозиції, на відміну від кейнсіанців, наполягали на тому, що високі податкові ставки перешкоджають прояву підприємницької ініціативи і призводять до негативних наслідків для будь-якого платника, незалежно від того, високий або низький рівень доходів він має. Крім цього, вони так само наполягають на обов'язковому зниженні обсягу державних витрат, мотивуючи це тим, що кожна держава схильне до великих витрат, які в подальшому доводиться покривати за рахунок залучення в державний бюджет додаткових коштів, джерелом яких найчастіше стає посилення системи оподаткування. Таким чином, основа теорії економіки пропозиції - це в першу чергу вільний, самостійно розвивається ринок. Рівень податкових ставок підпорядковується загальному закону їх формування. Завдяки великій податковій базі ставки оподаткування можуть бути відносно низькими, відповідно, невелика податкова база окремих видів податків, навпаки, апріорі стимулює їх підвищення. Як високі, так і низькі податкові ставки надають відповідне вплив на бізнес-активність, перешкоджаючи припливу інвестицій, або, навпаки, значно стимулюючи його. Як вже було сказано вище, відповідно до теорії монетаризму функції держави повинні бути обмежені виключно регулюванням обсягу грошової маси, що знаходиться в обігу. При цьому допускається певне втручання в питання регулювання процентних банківських ставок і податкових ставок, але лише в тому випадку, якщо передбачається їх зниження. Основною причиною, по якій монетаристи не згодні з втручанням держави в процесі формування національного багатства, регулювання обсягів виробництва, зайнятості і цін, є та обставина, що уряд часто схильне до збільшення

власних витрат, що загрожує зростанням інфляції. Економічна стабільність залежить як від регулювання знаходиться в обігу грошової маси, так і від зниження податкового тягаря і від розміру процентної ставки.

It is proposed to apply the system of progressive taxation, taking into account the size of the family and the type of income. To achieve the "lowest aggregate sacrifice", he considers it necessary to introduce various tax preferences when collecting income tax - initial discounts, which exclude the minimum income equal to the subsistence level for the taxpayer and those who are dependent on him; reduced (tending to zero) benefits-deductions, cancels in the process of increasing income; certain discounts that are maintained in any case; tax credit, which allows you to keep a fixed amount in the prescribed amount. Proponents of supply-side economics, unlike Keynesians, have argued that high tax rates hinder entrepreneurial initiative and have negative consequences for any taxpayer, whether they have a high or low income. In addition, they also insist on the mandatory reduction of public spending, citing the fact that each state is prone to high costs, which in the future have to cover by attracting additional funds to the state budget, the source of which is often the strengthening of the tax system. Thus, the basis of the theory of supply economics - is primarily a free, self-developing market. The level of tax rates is subject to the general law of their formation. Due to the large tax base, tax rates can be relatively low, respectively, a small tax base of certain types of taxes, on the contrary, a priori stimulates their increase. Both high and low tax rates have a corresponding effect on business activity, preventing the inflow of investment, or, conversely, significantly stimulate it. As mentioned above, according to the theory of monetarism, the functions of the state should be limited solely by regulating the amount of money in circulation. At the same time, some interference in the regulation of bank interest rates and tax rates is allowed, but only if their reduction is envisaged. The main reason why monetarists do not agree with state intervention in the processes of national wealth formation, regulation of production, employment and prices, is the fact that the government is often inclined to increase its own costs, which threatens to increase inflation. Economic stability depends both on the regulation of the money supply in circulation and on the reduction of the tax burden and the size of the interest rate.

Ключові слова: *прогресивне оподаткування, податкові преференції, податковий кредит, податкові ставки, податковий тягар.*

Keywords: *progressive taxation, tax preferences, tax credit, tax rates, tax burden.*

Постановка проблеми.

З огляду на особливості сучасної економічної реальності, дослідник пропонує застосовувати систему прогресивного оподаткування, коли береться до уваги розмір сім'ї та тип одержуваних доходів. Для досягнення «найменшої сукупної жертви» він вважає за необхідне введення різних податкових преференцій при справлянні прибуткового податку - початкові знижки, які передбачають виключення мінімального доходу, рівного прожитковому мінімуму для платника податків і тих, хто знаходиться на його утриманні; скорочуються (які прагнуть до нуля) пільги-відрахування, скасовує в процесі збільшення доходу; певні знижки, що зберігаються в будь-якому випадку; податковий кредит, що дозволяє зберігати постійну суму в установленому розмірі. На доцільності виділення державних дотацій для тих галузей, де стабільно зберігається закон зростаючої прибутковості. Що стосується галузей з порядку спадання прибутковістю, то в даному випадку, слід зберігати систему оподаткування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням проблем, пов'язаних з оподаткуванням та державною податковою політикою, та питань удосконалення податкової політики займалися Н.І.Балдич, В.М. Геєць, О.Д.Данілов, А.Я.Кізима, Т. Єфименко, Б.Кваснюка, С.Львовичкіна, Ю.Лисенка, Т. Меркулової, А.Соколовської, Л. Тарангул, Ф. Ярошенко та ін. За всієї наукової значущості здійснених досліджень питання удосконалення механізму реалізації податкової політики, визначення податкових інструментів оптимізації бізнес-процесів, обґрунтування моделі податкової політики потребують детального та системного вивчення. Саме це і визначило актуальність теми дослідження..

Метою статті є визначення особливостей державного регулювання при вирішенні проблем оподаткування та державної податкової політики.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Прихильники теорії економіки пропозиції, на відміну від кейнсіанців, наполягали на тому, що високі податкові ставки перешкоджають прояву підприємницької ініціативи і призводять до негативних наслідків для будь-якого платника, незалежно від того, високий або низький рівень доходів він має. Крім цього, вони так само наполягають на обов'язковому зниженні обсягу державних витрат, мотивуючи це тим, що кожна держава схильне до великих витрат, які в подальшому доводиться покривати за рахунок залучення в державний бюджет додаткових коштів, джерелом яких найчастіше стає посилення системи оподаткування [1, с.87]. Таким чином, основа теорії економіки пропозиції - це в першу чергу вільний, самостійно розвивається ринок.

Рівень податкових ставок підпорядковується загальному закону їх формування. Завдяки великій податковій базі ставки оподаткування можуть бути відносно низькими, відповідно, невелика податкова база окремих видів податків, навпаки, апріорі стимулює їх підвищення. Як високі, так і низькі податкові ставки надають відповідне вплив на бізнес-активність, перешкоджаючи припливу інвестицій, або, навпаки, значно стимулюючи його.

Як вже було сказано вище, відповідно до теорії монетаризму функції держави повинні бути обмежені виключно регулюванням обсягу грошової маси, що знаходиться в обігу. При цьому допускається певне втручання в питання регулювання процентних банківських ставок і податкових ставок, але лише в тому випадку, якщо передбачається їх зниження. Основною причиною, по якій монетаристи не згодні з втручанням держави в процеси формування національного багатства, регулювання обсягів виробництва, зайнятості і цін, є та обставина, що уряд часто схильне до збільшення власних витрат, що загрожує зростанням інфляції [2, с.206]. Економічна стабільність залежить як від регулювання знаходиться в обігу грошової маси, так і від зниження податкового тягаря і від розміру процентної ставки.

Основними причинами непередбаченої інфляції, як вважають прихильники теорії пропозиції, є завищені податкові ставки. При цьому, на відміну від монетаристів, вони заперечують актуальність проблеми бюджетного дефіциту.

Слід підкреслити, що некейнсіанська теорія оподаткування багато в чому будується на необхідності зміцнення симбіозу компонентів кейнсіанської концепції державного регулювання та концепцій неокласичного напрямку. Основою цього симбіозу є неухильне дотримання принципу державного невтручання в економічні процеси, що передбачає свободу конкуренції і мінімізацію участі державних органів в економічній сфері життєдіяльності суспільства. У пострадянській Україні, як ми можемо помітити, подібної стратегії дотримуються представники ліберальної ідеології.

Рішення проблем оподаткування та державної податкової політики в рамках різних напрямків соціалістичної думки, відповідно, передбачається різний. Так, що посяде лінію М.М.Ігнатенко тенденція демократичного соціалізму передбачає поєднання ринкових принципів організації економіки з соціалістичними принципами розподілу благ [3]. Відповідно, в даному контексті передбачається прогресивна шкала оподаткування, податки на розкіш та надвисокі доходи, що дозволяє формувати державний бюджет з урахуванням численних соціальних виплат і пільг, спрямованих на підтримку малозабезпечених верств населення.

Концептуальною основою демократичного соціалізму є ставлення до держави, істотно відрізняється від такого з точки зору прихильників ленінського трактування марксизму. Держава розглядається як надкласовий інститут, який в кінцевому підсумку не залучений в безпосередні класові відносини між буржуазією і трудящими і, відповідно, може здійснювати регулятивні функції в інтересах широких верств населення. Однією з таких функцій є реалізація справедливої в соціальному плані державної податкової політики, спрямованої на прогресивне оподаткування доходів і розподіл коштів, що отримуються відповідно до потреб державного бюджету.

Однак, дана позиція, яку поділяє нині урядами багатьох європейських держав, на практиці може обернутися відтоком капіталів, розчаруванням багатьох громадян, в першу чергу, молодих, у підприємництві як способі вилучення високих доходів [4].

Сучасна європейська молодь може вважатися з точки зору комерційної перспективності «втраченим поколінням», оскільки в сучасних умовах, коли соціал-демократичні уряди більшості європейських держав встановлюють розтушуй шкалу прогресивного податку, втрачається сам сенс підприємницької діяльності. Підприємець виявляється обтяженим соціальною відповідальністю, матеріалізується у вигляді високих ставок прогресивного податку, тоді як люди, які не працюють взагалі або займають неprestижні та низькооплачувані посади, звільняються від сплати податків частково або повністю.

У цьому контексті країни, які не встановлюють прогресивний податок, виявляються більш привабливими для підприємців, при наймі, в плані отримання їх громадянства і, відповідно, перспектив сплати меншого податку. Тобто, введення і поширення шкали прогресивного податку в європейських державах в перспективі сприятиме швидше відтоку капіталів з Європи, переміщенню основних інвесторів в ті держави, які відрізняються ліберальним податковим режимом і не передбачають високих процентних ставок прогресивного податку.

Однак, зустрічним запереченням соціалістів в даному питанні є неминучий відсилання до категорії соціальної справедливості, оскільки очевидно, що громадянин, який є багатим і надбагатим, не повинен платити податок за тією ж відсотковою ставкою, що і людина, фактично живе за межею бідності. Введення прогресивного податку, з цієї точки зору, допомагає зберегти соціальну стабільність і соціальний порядок,

оскільки в меншій мірі диференціє суспільство на багатих і бідних, спонукає багатьох робити більший внесок в соціально-економічне життя країни як платники податку [5, с. 86].

Непрямий податок в даній концепції розглядається як засіб прихованої експлуатації трудящих з боку держави. Реформування податкової політики відповідно до інтересів пересічних громадян має на увазі переорієнтацію бюджету з податків на промислові підприємства і ПДВ як основних джерел поповнення, на прибутковий податок, який повинен розраховуватися таким чином, щоб задовольняти потребу державного бюджету у фінансових коштах. Прибутковий податок повинен збільшуватися в залежності від рівня доходів, також повинні бути скасовані податкові пільги, якими користуються багато корпорацій. На думку Кокшотта, дані заходи стануть першочерговим кроком у напрямку формування соціалістичної податкової політики держави і сприятимуть поліпшенню соціального самопочуття населення, підвищенню прибутковості державного бюджету, оптимізації демократичного контролю над податковою політикою.

Тому великі компанії за допомогою держави створюють ілюзію громадського та державного контролю над своєю економічною діяльністю, можуть навіть направляти держава в плані підвищення податків, оскільки конкретна користь від підвищення податкових ставок в кінцевому підсумку все одно обертається на вигоду для корпорацій, при наймі в політико-соціальних аспектах [6, с.11].

Таким чином, в контексті даної концепції соціальна держава з прогресивним оподаткуванням, податковими пільгами або повним звільненням від сплати податків для малозабезпечених, являє собою інструмент реалізації комплексних інтересів великих компаній. Перерозподіляючи доходи на користь часткового задоволення зростаючих потреб населення, в тому числі і за допомогою введення прогресивного оподаткування, корпорації та держава, яка виступає в якості їх інструменту, забезпечують соціальний порядок і власне стабільне існування, що в сучасних умовах є надзвичайно важливим завданням.

Ще до революції українські дослідники-економісти вели масштабну дискусію щодо теорії податків, в першу чергу їх увагу привертало питання сутності податків, різноманіття їх форм і видів, специфіка завдань, які вони покликані виконувати. Розробки класиків вітчизняної економічної науки в значній мірі сприяли розвитку світової теорії податків. Але після революції склалася специфічна політична ситуація, в результаті чого загально визнана у світовій економіці теорія податків була значною мірою спотворена [7, с.130]. Це стало однією з причин, по якій розвиток вітчизняної економіки істотно відстало від інших країн.

Вчені - економісти і політологи - знову стали зачіпати проблематику, що має безпосереднє відношення до організації і формування в Україні сучасної податкової системи. Відзначимо, що економісти розглядають відразу кілька різних тенденцій, займаючись вивченням світового досвіду оподаткування, ролі податків у процесі державного регулювання економіки; оцінюють кореляцію податкових інструментів з іншими фінансовими механізмами, а також розробляють нові методи економіко-математичного регулювання податкових систем.

Основна частина фінансових потоків в даній ситуації виявиться спрямованою на підтримку тих підприємств і галузей промисловості, які найбільшою мірою підконтрольні державній бюрократії, але при цьому не відрізняються високою продуктивністю і рентабельністю [8, с.291]. Тобто, дана система розподілу податків з подальшим їх спрямуванням на фінансування промисловості, в сучасних українських умовах обернеться лише погіршенням реальної соціально-економічної ситуації в країні.

Наслідком такої моделі державної податкової політики стане повторне зникнення середнього класу з подальшим комплексом негативних соціальних явищ, включаючи зростаючу соціальну поляризацію суспільства, зубожіння населення, надзбагачення представників бюрократичної еліти, зрослої з топ-менеджментом контрольованих державою великих корпорацій. Неминучий буде і подальший відтік капіталів з України, який спостерігається на всьому протязі пострадянської історії української державності і запобігти який можна тільки створенням таких умов для ведення бізнесу та зберігання грошових і інших засобів, які виявляться привабливими і для самих громадян України, і для інвесторів з-за кордону [9, с.71].

Таким чином виникає явний парадокс, коли держава, щоб уникнути соціально-економічної кризи посилено підтримує виробництва, які опинилися перед загрозою банкрутства, надаючи їм численні преференції, що в подальшому призводить до посилення інфляції та зміцненню позицій монополістів. Всі економічні інструменти, і поряд з ними податкова система в якості регулятора економічних процесів, повинні функціонувати на благо досягнення мети щодо розвитку виробничої сфери.

Описана модель цілком співзвучна з ідеями, що містяться в теорії «економіки пропозиції». В цьому випадку принципи застосування податкового механізму аналогічні відомій системі регулювання Макроекономічних процесів, чиєю основою є в першу чергу управління рівнями облікових ставок.

Таким чином, ми бачимо, що відповідно до ліберальної економічної доктрини, зниження податкового тягаря на підприємців сприятиме популяризації українського ринку у зарубіжних інвесторів, що спричинить за собою збільшення, а не зниження, доходів української держави. Так само, з точки зору прихильників ліберальної концепції, підвищення податкового тягаря призведе до відтоку капіталів з країни, зубожіння середнього класу і, як наслідок, до значного підриву економічної могутності української держави [10, с.339].

Однак думка ліберальних економістів може бути оскаржене, принаймні, в політичній і соціальній площині: максимально вільні умови для ринку в сукупності з низькими податками не зможуть забезпечити повноцінне фінансування численних і різноманітних потреб держави, в першу чергу в напрямку соціальної підтримки населення. Останнє ж грає в українському суспільстві традиційно значиму роль, враховуючи зберігаються в країні патерналістські традиції, що передбачають, зокрема, і очікування від держави допомоги у

вирішенні наявних проблем матеріального характеру. Відмова держави від даної допомоги не буде сприйнятий як позитивна тенденція здебільшого населення країни, так чи інакше орієнтованої на патерналістську традицію «сильної влади», яка виступає в тому числі і в якості гаранта мінімального добробуту населення.

Відповідно, концепції прогресивного оподаткування, критиковані у вітчизняній ліберальній політико-економічній традиції, представляють набагато більший практичний інтерес в рамках модернізації політичної та соціально-економічної системи українського суспільства, оскільки дозволяють оптимізувати доходи держави і перерозподілити їх на користь як держави, так і суспільства в цілому. Прогресивне оподаткування більшою мірою направлено на збереження політичного порядку, соціальної стабільності суспільства, тобто відіграє важливу роль у забезпеченні єдності країни, функціонування її політичних інститутів.

Політична значимість оподаткування пояснюється, в першу чергу, тим, що в різних історико-політичних умовах держава демонструє і принципово різні стратегії оподаткування. Так, в епоху феодалізму податним станом вважалися селяни, тоді як землевласники і духовенство від податків звільнялися. У сучасних державах Європи, навпаки, найбільш забезпечена частина населення несе на собі основний податковий тягар, оскільки діє прогресивна шкала оподаткування і розмір податків зростає в залежності від зростання доходів конкретного громадянина.

Тема оподаткування може виступати серйозним приводом всіляких політичних спекуляцій. Для політичної опозиції спекуляції на питаннях про розмір податків, зниження податкового тягара або підвищенні його по відношенню до великим підприємцям, запровадження прогресивної шкали оподаткування, є одним з основних напрямків залучення голосів електорату. З огляду на, що значна частина населення країни живе в складних соціально-економічних і побутових умовах, ідеї введення прогресивного оподаткування, наприклад, є дуже ефективний спосіб привернути симпатії електорату [11, с.51]. З іншого боку, влада вважає за краще не йти на це, справедливо побоюючись негативної реакції великих власників і спроб виведення власності за кордон. У будь-якому випадку, значимість дослідження проблем оподаткування в політичній науці досить велика, що пояснюється і загальною масштабністю впливу податкової проблематики на політичну складову життя суспільства.

Висновки. На завершення цієї статті необхідно підвести її основні підсумки.

1. Державна податкова політика являє собою єдиний комплекс заходів, спрямованих на реалізацію чинного податкового законодавства та здійснюваних органами влади і управління відповідно до законодавства країни. Метою державної податкової політики є впорядкування стягнення податків з фізичних та юридичних осіб, відповідно модернізація державної податкової політики є реалізацією комплексу заходів щодо вдосконалення механізмів і технологій оподаткування в інтересах держави і суспільства. Податки є основним джерелом фінансового доходу держави, що передбачає стратегічну важливість державної податкової політики.

У політологічному дослідженні державна податкова політика розглядається в загальному контексті вивчення держави як політичного інституту. Державна податкова політика має суттєвий вплив на політичну ситуацію в країні, в першу чергу - на соціальну стабільність, від якої прямо залежить збереження існуючого соціального і політичного порядку в суспільстві.

2. Ефективність реалізації державної податкової політики багато в чому визначається науково-теоретичними основами її конструювання. В процесі історичного розвитку політичних і економічних систем вироблений цілий ряд концептуальних підходів до організації оподаткування, серед яких - класична і неокласична теорії оподаткування, кейнсіанська і некейнсіанська концепції, концепції «економіки пропозиції» та «економіки добробуту», марксистські і постмарксистські концепції. Адекватність кожної концепції конкретним соціально-економічним і політичним умовам перевіряється практикою організації оподаткування, в той же час відсутня будь-яка єдина схема, по якій можна оцінювати ефективність наукових теорій, які в той же час не вільні від певної політичної заангажованості.

Сучасні реалії розвитку більшої частини держав світу свідчать на користь твердження правоти концепцій, спрямованих на прогресивне оподаткування. У політичному плані реалізація заходів, пропонованих даними концепціями, дозволяє за рахунок перерозподілу дохідної частини державного бюджету підтримувати певний рівень соціальної стабільності і захищеності населення.

Література.

1. Крисоватий А.І. Теоретико-організаційні домінанти та практика реалізації податкової політики в Україні. Тернопіль: Карт-бланш, 2015. 371 с.

2. Мармуль Л.О., Романюк І.А. Фінансове забезпечення та податкові аспекти розвитку туристичної діяльності в Україні. Економічний вісник університету, Вип. 42, 2019. С. 204—210.

3. Ігнатенко М.М., Мармуль Л.О. Облік, оцінка й діагностика фінансово-економічних результатів діяльності у стратегічному менеджменті підприємств і організацій. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2017. Вип. 6 (11). URL: <http://www.easterneurope-ebm.in.ua/11-2017-ukr> (дата звернення: 16.11.2020).

4. Геєць В. Формування дохідної частини бюджету: підсумки, проблеми, перспективи. URL: http://eip.org.ua/docs/EP_04_1_09_uk.pdf (дата звернення: 16.11.2020).

5. Ігнатенко М.М. Формування інформаційної безпеки підприємств і організацій в умовах автоматизації обліку та фінансової звітності. Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. 2017. № 4 (40). С. 84—88.

6. Чугунов І.Я., Пасічний М.Д. Фінансова політика України в умовах глобалізації економіки. Вісник КНТЕУ. 2016. № 5. С. 5—18.
7. Романюта Е. Моніторинг рівня податкового навантаження в Україні та країнах ЄС. Світ фінансів. 2017. № 2 (51). С. 128—138.
8. Marmul L.O., Ignatenko M.M., Ushakov D.S., Kuchyn S.P. Transformation of approaches to determine influence factors in the economic development models. *International Journal of Economics & Business Administration*, vol. VII, iss. 2. 2019. pp. 290—301.
9. Демченко Т.М. Податкова політика як інструмент регулювання відтворювального процесу. Актуальні проблеми економіки. 2012. № 2 (32). С. 69—75.
10. Ihnatenko M., Sarapina O., Sakun A., Marmul L., Pylypenko K. Models of implementation of enterprises in agricultural green tourism in European countries and assessment of their efficiency. *International Journal of Innovative Technology and Exploring Engineering*, 2019, no. 8 (12), pp. 337—340.
11. Sievidova I. et al. Optimizing the strategy of activities using numerical methods for determining equilibrium. *Eastern-European Journal Of Enterprise Technologies*, no. 6 (4 (102)), 2019. pp. 47—56.

References.

1. Krysovaty, A.I. (2015), *Teoretyko-orhanizatsiyni dominanty ta praktyka realizatsiyi podatkovoyi polityky v Ukraini* [Theoretical and organizational dominants and practice of tax policy implementation in Ukraine], Kart-blansh, Ternopil', Ukraine.
2. Marmul', L.O. and Romaniuk, I.A. (2019), "Financial support and tax aspects of tourism development in Ukraine", *Ekonomichnyy visnyk universytetu*, vol. 42, pp. 204—210.
3. Ihnatenko, M.M. and Marmul', L.O. (2017), "Accounting, evaluation and diagnosis of financial and economic results of activities in the strategic management of enterprises and organizations". *Skhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnya*. vol. 6 (11). available at: <http://www.easterneurope-ebm.in.ua/11-2017-ukr> (Accessed 16 November 2020).
4. Heyets', V. (2009), "Formation of the revenue side of the budget: results, problems, prospects", available at: http://eip.org.ua/docs/EP_04_1_09_uk.pdf (Accessed 16 November 2020).
5. Ihnatenko, M.M. (2017), "Formation of information security of enterprises and organizations in terms of automation of accounting and financial reporting", *Visnyk Berdyans'koho universytetu menedzhmentu i biznesu*, vol. 4 (40), pp. 84—88.
6. Chuhunov, I.Ya. and Pasichnyy, M.D. (2016), "Financial policy of Ukraine in the conditions of economic globalization". *Visnyk KNTEU*, vol. 5, pp. 5—18.
7. Romanyuta, E. (2017), "Monitoring the level of tax burden in Ukraine and EU countries", *Svit finansiv*, vol. 2 (51), pp. 128—138.
8. Marmul, L.O. Ignatenko, M.M. Ushakov, D.S. and Kuchyn, S.P. (2019), "Transformation of approaches to determine influence factors in the economic development models", *International Journal of Economics & Business Administration*, vol. VII, no. 2, pp. 290—301.
9. Demchenko, T.M. (2012), "Tax policy as a tool to regulate the reproduction process", *Aktual'ni problemy ekonomiky*, vol. 2 (32), pp. 69—75.
10. Ihnatenko, M. Sarapina, O. Sakun, A. Marmul, L. and Pylypenko, K. (2019), "Models of implementation of enterprises in agricultural green tourism in European countries and assessment of their efficiency", *International Journal of Innovative Technology and Exploring Engineering*, no. 8 (12), pp. 337—340.
11. Sievidova, I. et al. (2019), "Optimizing the strategy of activities using numerical methods for determining equilibrium", *Eastern-European Journal Of Enterprise Technologies*, no. 6 (4 (102)), pp. 47—56.

Стаття надійшла до редакції 20.11.2020 р.